

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán

Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

Cha tôi “sinh b< t phùng th< i” và m< tôi đã luôn luôn ph< i đ< u t< t m< t t< i và lo âu.



Sáng nay, khi th< c d< y, tôi ch< t th< y lành l< nh. Cái l< nh t< ng< n gió th< i qua c< a s< vào nhà. Đ< i m< t, nhìn cái hàn th< bi< u th< y 12 đ< C, tôi th< m nghĩ:

- Nàng Thu th< c s< đ< n r< i!

Tôi đ< nh b< ng s< ra kh< i nhà ngay đ< đi b< ra cái park g< n nhà v< i ý đ< nh v< a t< p th< đ< c và v< a đ< ch< p hình lá vàng r< i “ng< i trên gh< g< công viên” mà vi< t bài .

Tôi mu< n tránh nh< ng cú phôn, tôi cũng mu< n t< m lánh cái computer đ< mà đ< c th< c s< đ< i đi< n v< i con ng< i tôi và l< t trang nh< t ký dĩ vãng cu< c đ< i đ< tìm ki< m l< i nh< ng hình < nh v< cha tôi và nh< ng c< m xúc đã t< ng làm tôi vui bu< n l< n l< n trong nhi< u năm qua.

Nhi< u ng< i xung quanh th< ng có bà m< già s< ng < m< t n< i ch< n xa xôi đ< mà th< ng, mà nh< . Riêng tôi, tôi không có cái “may m< n” đó vì anh ch< em chúng tôi đã ph< i m< t m< t< i lâu l< m r< i, khi chúng tôi còn nh< đ< i.

M< t m< , ba anh em trai nh< tu< i nh< t trong gia đình chúng tôi s< ng v< i b< . Chúng tôi đ< c c<

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán
Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

dãy d trong tinh thần Khổng giáo.

Nhưng công nh “gà trống nuôi con” cũng có những cái thi u sót c a nó: ba anh em chúng tôi và ngay công thân ph chúng tôi có nhi u lúc th y trống v ng n i tâm. Đi u này, khi chúng tôi còn nh , công không h nói ra, ch khi t t công các anh ch em tôi đã có gia đình, lâu lâu công m i “t t l ” cho chúng tôi hay:

- Ta sống đ r i, t t công các anh ch em t i bay đã khôn l n và có gia đình. Ta sống cũng b ng th a, xin ông Tr i cho ta đ c đi s m, th là vui r i!

Đã nhi u l n, tôi đã đ nh vi t m t bài v thân ph chúng tôi, nhưng công m i l n đ t bút xu ng, t nhiên tôi th y r t khó vi t vì tôi đã đ c công d y b o là sống ph i nghiêm túc, công công i và không đ l ph n tình công m. Tôi bàn v i anh Đàm Trung Pháp, anh ru t công a tôi là tôi “có nên vi t v C ” hay không, anh y góp ý l n:

- Thì Phán công vi t đi, anh sống vi t thêm những ph n nào Phán vi t còn thi u. Hai đ a t i mình vi t dùm cho t t công các anh ch em mình đ t ng nh v công, OK?

Hôm nay, tôi “phá l ” và vi t đ i vì bi t đâu đ y, ngày mai, vì m t lý l gì đó, tôi không còn có th vi t ra đ c, thì sao? Và n u mai này, tôi không còn kh năng vi t lách và nh l i nh ng gì mà tôi mu n vi t, tôi sống h i h n là tôi ch a có công h i vi t ra những gì mà các anh ch em chúng tôi v n h ng t ng nh và hay nh c nhau v công.

B n bè cùng trang l a v i tôi, công nam l n n , th ng hay nói v i nhau:

- B n mình thu c vào “th h sandwich”!

Có nghĩa là th h công a chúng tôi b k p gi a hai th h cha m và th h con cái. Th h chúng tôi đã b đ o l n gi a hai n n văn hóa Đông và Tây. Hai th h này th t là khác bi t và đôi lúc cũng r t khác bi t v i th h công a chúng tôi n a, y v y mà th h chúng tôi ph i đóng vai công a “th h sen k ” đ móc n i th h ông bà và th h con cháu v i nhau.

Nhưng lúc tnh l ng, m t mình trong đêm khuya hay khi đi b đ c theo b h , ngoài park, nghĩ v th h cha m công a chúng tôi, tôi ch th y th ng công m mà thôi.

Cha tôi “sinh b t phùng th i” và m tôi đã luôn luôn ph i đ u t t m t t i và lo âu. Hoàn công nh gia đình công a ông n i tôi đã không th giúp cha tôi đ c đi h c nh ý mu n.

Theo Nho h c thì đã l i th i, theo Tây h c và ch qu c ng thì đã “h i già”. Công ph i t h c đ tr thành m t ông giáo tr ng làng t i Phúc Yên, B c Vi t.

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán

Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

Tuy ch^o t^h h^oc trong vài năm thôi, tiếng Pháp c^oa c^o v^ong l^om, nh^ot là v^o v^on vi^ot. C^o d^oy h^oc r^ot nghiêm trang và k^o l^ong, h^oc trò ai cũng kính ph^oc.

Quê n^oi tôi t^hi B^oc Ninh nên cha tôi ph^oi đ^op xe đ^op đi đi v^o v^o, m^oi tu^on ít nh^ot m^ot l^on, gi^oa B^oc Ninh và Phúc Yên, có khi ph^oi đi ban đêm n^oa. M^o tôi ở nhà t^hi B^oc Ninh đ^o thuê ng^oi làm ru^ong và chăm nom đàn con còn nh^o d^oi.

Cha tôi có r^ot nhi^ou sách ch^o Nho, ch^o Nôm, ch^o Tây, ch^o Qu^oc Ng^o. Thu^o còn bé tí teo, thú vui c^oa tôi là l^oy sách ch^o Nho c^oa b^o ra làm đ^o ch^oi vì tôi thích l^oy ra và b^o vào nh^ong t^h lá khô đ^oc ép gi^oa các trang sách.

Cha tôi ch^o vui v^o nhìn tôi và không h^o la m^ong tôi. Tôi cũng r^ot thích đ^o các sách ch^o Tây ra đ^o mà xem hình, ch^o nghĩa lúc đó thì ch^oa bi^ot m^ot tí gì! N^on l^ot năm t^hi D^ou 1945 đã làm h^o h^oi nhi^ou sách c^oa c^o và c^o đã ph^oi t^hn nhi^ou thì gi^o đ^o “ch^oa b^onh” cho t^hng cu^on sách.

Cha tôi l^op gia đình s^om, và vài năm sau khi có con trai đ^ou lòng thì cha tôi g^oa v^o. Cha tôi “đi b^o c n^oa” khi l^oy m^o tôi, và hai c^o có thêm b^on trai và m^ot gái.

Anh c^o c^oa chúng tôi đ^oc g^oi lên Hà N^oi đ^o h^oc tr^ong B^oi và đ^oc hai c^o c^oi v^o cho theo phong t^hc Vi^ot Nam. Ch^o gái duy nh^ot c^oa chúng tôi, cũng “đ^oc” theo phong t^hc Vi^ot Nam h^oi b^oy gi^o: ch^o không đ^oc cha m^o cho đi h^oc lên cao và b^ot bu^oc ph^oi ở nhà đ^o trông nom các em trai và công vi^oc đ^ong áng.

T^hi tu^oi khôn l^on, các em trai c^oa ch^o r^ot th^ong c^om vì ch^o sinh vào th^oi bu^oi và xã h^oi v^oi quan ni^om “cho con gái đi h^oc đ^o chúng vi^ot th^o cho trai và v^o làm dâu ng^oi ta, phí c^oa”!

Khi anh em trai chúng tôi còn tr^o, nhi^ou l^on, ch^o t^hc khí và la chúng tôi:

- Ch^o vì t^hi m^oy mà tao ph^oi ở nhà và không đ^oc đi h^oc!

Tôi “h^ong chí” tr^o l^oi ch^o:

- Đi h^oc đ^o ch^o vi^ot th^o cho trai ở y à!

Nói xong, tôi ch^oy cho l^o, nh^ong n^ou l^o mà ch^o tóm đ^oc thì cu^ong ch^o ăn vài cái c^ong đ^ou mà thôi! Bây gi^o, chúng tôi đã ở tu^oi có con, có cháu, m^oi khi nh^oc đ^on truy^on x^oa, tích cũ, chúng

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán

Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

tôi, nhät là chä chä bò lẫn ra mà cäi väi nhau cho ... huä cä làng.

Sau khi em trai út cäa chúng tôi sinh ra đäc ít lâu, chiän tranh giäa Viät Minh và Pháp lan tràn đän làng quê cäa gia đình chúng tôi täi Bäc Ninh, và cha tôi phäi mang anh chä em chúng tôi chäy loän trên Thái Nguyên. Mä tôi và em út phäi ä läi nhà vì säc khäe không cho phép. Chäy loän thì phäi chäy ban đêm vì ban ngày, máy bay cäa Tây trông thäy sä bän chät. Tôi rät buän ngä và đäi bäng và nhiäu lúc ngä nghäch tôi đã chu chéo lên:

- Con không thêm đi chäy loän näa đâu, Bä i!

Täi nghiäp, thä là cha tôi phäi cäng tôi mà đi, näu không cä gia đình chäy loän sä bä nguä đän tính mäng. Bây giä, mäi khi nhä läi chuyän xäa, tôi thäy thäng cha mä tôi vô cùng. Nhäng hình änh và tình cäm này vän còn đäc “stored” trong cái “memory card” cäa đäu óc tôi:

*Tôi vän trôi theo giäng đänh mänh,
ä Hàng träu ngä i, sao chä thäy mình tôi?
ä Tôi sinh ra giäa lúc bom đän ngang trä i,
ä Ngä i näm xuäng vì bom räi, vì nän đäi!
ä Nhäng đêm täi, theo Cha tôi đi chäy loän
ä Mä i läi nhà vì väng bän em thä. ä Buäi täi đäi, tôi mong mäi đäi chä
ä Hình bóng Mä và im läm täng säng.*

Sau lúc tän cä này, chính tay cä đã viät chä bäng bút chì và hai anh em chúng tôi (Pháp, Phán) phäi “đä” (tô) läi bäng bút mäc cho đúng nét chä.

Chúng tôi phäi viät đầu ra đó, näu không sä bä “thäc kä đánh vào tay!” Ngoài môn toán đä, cä còn đäy kèm chúng tôi môn Pháp văn, cä bät đäc to và thät rõ täng chä mät. Nhäng năm vä sau, khi toàn gia đình chúng tôi đã đäc đän đoàn tä täi Hà Näi, cä thäng đäc dictäe cho hai anh em chúng tôi viät.

Gia đình chúng tôi đäc thäc sä säng quän hänh phúc täi Hà Näi tä 1952 đän 1954. Di cä vào trong Nam, cha mä tôi häu nhä tay träng vì tät cä nhà cäa, ruäng vän đã đä läi ngoài Bäc hät.

Năm 1955, thân mäu cäa chúng tôi đät ngät qua đäi täi Saigon khi mäi 50 tuäi. Anh cä cäa chúng tôi đã có gia đình và ra ä riêng tä lâu. Chä län cäa chúng tôi phäi đi làm täi läc tänh đä kiäm tän phä giúp cho cä. Anh thä cäa chúng tôi đäc cä bäng häc Nông-Lâm-Mäc täi Bä o Läc. Cha tôi bät buäc phäi trä thành “gà träng nuôi con” chăm nom cho ba anh em trai út chúng tôi täi Saigon.

Sau khi thân phä chúng tôi không còn đäy täi träng Tiäu häc Phú Nhuän näa, cä đäc mäi đäy

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán

Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

Hán văn tôi trong Trung học Gia Long vào năm 1957 cũng như sách chữ Hán sang chữ Quốc Ngữ cho Sĩ Tu Thứ thu của Bộ Giáo Dục trong những năm kỳ thi.

Cố luôn luôn muốn quên áo ta rồi thì nhấc tôi mỗi khi đi dục học hay khi ra phố. Mỗi buổi tối, sau khi ăn cơm xong, cố huấn luyện cho ba anh em trai chúng tôi nghe và xem bàn mà học và Cố thường kèm thêm Pháp văn và Việt văn cho chúng tôi. Cố còn thuê thợ đóng một cái bàn học đen thối dài để cho chúng tôi giải những bài toán và vẽ hình.

Trong thâm tâm, cố luôn luôn mong muốn cho các con cháu của cố biết tiếng sách học, phải học hành cho đến nơi đến chốn, và nhất là phải biết tiếng luân thường, đạo lý.

Mấy năm trước đây, một chiếc bàn của chúng tôi ngày xưa học trường Gia Long đã cho tôi xem một bức hình chụp chung của các giáo sư dục trong trường Gia Long khi cuối thập niên 50. Trong hình, tôi nhận ra ngay một giáo sư khấn đóng, áo dài: vị này chính là cố giáo sư Đàm Duy Thọ, thân phụ của chúng tôi! Tôi thấy bàng hoàng và ngạc nhiên: cố một thời “hoa bướm ngày xưa” hiện ra trước mắt!

Hồi đó một số bạn sinh Gia Long đã hay đến thăm ông thầy dục môn Hán văn tôi căn nhà chúng tôi. Cố tuốt của họ và của tôi cũng chỉ “xêm xêm” với nhau mà thôi! Tự nhiên tôi thấy tôi với vị căn nhà của gia đình chúng tôi tôi đứng yên Đứng với cái bàn học đen rồi dài trong phòng ngoài và thân phụ chúng tôi đang nghe tôi đọc “chữ Tây” hay chữ Nho.

Thấy rồi anh Pháp và tôi đi du học, căn nhà này chỉ còn có cha tôi ngạc nhiên thì với chú em út mỗi buổi lên trung học. Những hình ảnh này không làm sao tôi quên được, đứng rồi sau khi tôi đã 50 tuổi, trong lúc nghe tôi đọc bài trước bàn thờ của cha mẹ chúng tôi, tôi đã ghi lại những giọng điệu này đây:

Con còn nhớ ...

□ Năm con mới ba tuổi

□ Một đêm Trung Thu

□ Bị tống Mợ ra đi vĩnh cửu

□ Bị gánh chấu thân gà trông nuôi con!

□ Mẹ tôi chín tuổi, con ra đi

□ Máy bay cắt cánh

□ Bị ...

□ Bị nếm vị vãi vẫn chấp nhận nghĩa,

□ Bị nếm thì nếm thì nhận con trai.

□ Vì tình lại, sự nghiệp

Hay vì con vâng mệnh giang hồ?

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán

Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

Cố không hề tặc huy. Sau khi anh Pháp và tôi đã xuất ngoại, Cố chấp các nguy hiểm còn đứng sừng thêm vài năm để trông nom cho chú em út của chúng tôi tốt nghiệp đại học, thế là cố mãi nguy hiểm lắm!

Cố viết thư đểu đển cho tôi và có một lần, cố đã viết cho tôi:

“Nếu bạn giỏi có, bạn đâu muốn để hai đứa phải đi du học xa nhà vì bạn nhớ hai đứa lắm!” Đêm hôm đó, tôi lang thang ra biển ngắm vẻ phong cảnh quê hương xa vắng và nghĩ đến nỗi nhớ cha tôi.

Năm 1965, tôi được chính phủ Úc cho vé máy bay về thăm gia đình nhưng chính thân phụ tôi đã gọi điện tín sang khuyên tôi không nên về vì các sự tôi sợ bạn kết bạn với Việt Nam vì những “coups d’etat” bất ổn.

Sau biến cố Mậu Thân 1968, cố cũng đã khuyên tôi nên rời quê hương quốc gia dù cố cũng rất muốn gặp tôi.

Rồi tôi đi biển biệt sang lập nghiệp tại Canada và không còn hy vọng gì để gặp bạn cha già và các anh chị em của tôi nữa.

Tôi tuồng “tri thiên mệnh” tôi mới thấu hiểu được những cái nhọc nhằn, đến được các địa điểm “gà trống nuôi con” và những hy sinh gian khổ của các chị vì các thế hệ mong mỏi cho tôi được sống an bình tại quê hương trong khi đó hàng ngày cố vẫn mong thế của tôi giỏi về:

Cố có đi ra sao?

□ Con đi vào một thế giới khác

□ Không ngừng ở thân bên cố nh.

□ Bạn nhà cạnh cánh mong con,

□ Đi thi vào vương trôn!

Trong niềm đau thương của đất nước, tôi gặp bạn cha già, anh em trong lúc một nước nhà tan vào hai tháng Sáu, 1975. Lúc này, cố đã gần 80 tuổi.

Hai mươi, tôi không hề thấy cha tôi khóc, những lần này, cố đã thút sùi khóc, khóc những giọt nước rơi vào tay chúng tôi, khóc những giọt nước cho các con cháu của cố còn kết bạn ở bên Việt Nam.

Sau khi các anh chị em chúng tôi đã được sống ở quê hương Hoa Kỳ và Canada, cố đã mừng rỡ thấy anh Pháp và tôi trở thành hai nhà giáo theo truyền thống của gia đình họ nữa. Cố thấy những người thăm tôi về công việc nhà trường của tôi. Cố cũng đòi hỏi gì, có chăng chỉ là:

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán
Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

- N u c  th  đ  c, nh  mua cho B  m y cuốn sách ch  H n v  nh  t  l  cu n t  v  ch  H n v  tiếng Pháp, nghe con!

T i l n ph  T u mua bi u c  m t b  t  đ i n ch  H n sau khi c  đ  vi t t n b ng ch  H n cho t i. C  l n t i phải đ i h  đ t mua t  b n H ng Kông d m cho c . M t l n t i th y m t cu n b o ch  T u c  nhi u h nh  nh đ p, t i h ng mua v  t ng c  v i ni m vui th  nh  ngày xưa t i đ  “mong m  v  ch ” đ  c  qu  v y! Ngày hôm sau, c  t c l i v  n i v i t i:

- Ng i i T u b y gi  h  “l ng m n” th t! Ai l i trai g i mới quen nhau m  ch  a chi đ  nh y l n gi ng li n! Th t chúng c n c  c i l  nghĩa g i c !

T i ph i quay m t ra ch  kh c m  ph i c i. Ch ng qua ch  l  v i t i không bi t ch  H n m  v  đ i ngay ph i m t cu n b o “porno” c  a d n Ho ng Kông!

Khi c  đ  g n c u tu n, s c kh e sa s t, anh Pháp t i Texas l n th m c  t i Montreal, Canada. Anh t i c  xin c  m t đ i c u đ i đ  treo trong ph ng l m việc. Có vui v  t  m i m c T u, c t hai mi ng gi y đ  d i, mi ng l m b m nh ng l i s p viết. Tay tr i c m k nh “l p” v  tay ph i c  xoay xoay ng n b t l ng  ng  ng nh t. C  vi t ch m l m v  nét b t đ  run nhi u. C  vi t cho anh t i đ i c u đ i l y t  m t b i th  c  a Tr nh Hi u đ i nh  T ng:

*V n v  t nh quan giai t  đ c
  T  th i giai h ng đ  nh n đ ng*

  nghĩa r t hi n h a, nh n  i: h y b nh th n quan sát đ  m  th y m i v t đ u t  đ u vào đ , v  trong kh p b n m a h y t m h ng th  m  giao h o v i tha nh n. Đ  c ng ch nh l  l i s ng trong suốt cuộc đ i c  a c , m t nh  nho can đ m, b nh th n đ  ch p nh n cu c đ i m  nh  Tr i đ  đ nh.

Gi  đ y, tuy th n x c c  a c  không c n n a nh ng c  v n c n s ng ngay tr n c c ng n tay c  a ch ng t i: nh ng gi ng ch  vi t c  a t t c  c c anh chị em chúng t i đ u t  a t  a gi ng nh  ch  c  đ  vi t v  ch nh c  đ  đ ch thân vi t b ng b t ch i đ  cho chúng t i đ  l i khi anh chị em chúng t i m i t p vi t ch !

C  đ  không đ  l i cho chúng t i ti n b c nh ng c i di sản qu  b u nh t c  a C  đ  l i cho anh chị em chúng t i v  ch u, ch t c  a c , đ  l  chúng t i s ng thu n h a với nhau, tr ng s  hi u nghĩa, tr ng s  h c h nh cho đ n n i đ n ch n v  c  g ng l m sao s ng cho h p v i đ o l m ng i.

L u l u, t i v n th ng g p c  trong nh ng gi c m . C  tr ng tuy r t gi  nh ng v n c n kh e mạnh. Khi t i g p kh  khăn trong nh ng gi c m , c  lu n lu n t  nh n xuất hiện b n c nh t i nh  đ  chia s  v  gi p đ  cho t i qua kh i nh ng gi y ph t c ng th ng trong đ i s ng.

Tháng Chín Và Cha tôi

Tác Giả: Đàm Trung Phán

Thứ Hai, 12 Tháng 9 Năm 2011 18:51

Có sòng trong tâm tôi song của tôi và tôi thấy rất nhàn nhàn và thong thả yêu mến tôi nghĩ tôi có.

Tháng 9 Toronto, Canada